

Sarı Paşa'nın Doğumu

KARAMANLI SARI PAŞA

DOĞDUĞU YER

Atatürk'ün 1881 yılının 1 Ocak ile 12 Mart tarihleri arasındaki bir günde¹²⁹ doğduğu ve arşiv kayıtlarına göre o zaman Selanik'te Koca Kasım Paşa Mahallesi, İslahane Caddesi üzerinde olan ev, bugünkü Selanik'in Aya Dimitriya Mahallesi'nde ve Apostolu Pavlu Caddesi üzerinde 75 numaradadır. Şu anda müze olarak ziyarete açık olan ev, bodrumu ile birlikte üç katlıdır ve Selanik Türk Başkonsolosluğu ile aynı bahçe içerisinde bulunmaktadır.

Selanik'le ilgili arşiv belgelerinden edinilen bilgilere göre, şimdi müze olan Atatürk Evi, 1870 yılından önce Rodoslu Müderrris Hacı Mehmed Vakfı tarafından yaptırılmış olup, önce İbrahim Zühdü'ye, daha sonra da yine Selanik halkından Abdullah Ağa ve Eşi Ümmü

Gülsüm'e satılmıştır. Bu kayıtlardan anlaşıldığına göre ev, Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi tarafından inşa ettirilmemiş, sahiplerinden kiralanmıştır. 1839 doğumlu Ali Rıza Efendi, 1857 doğumlu Zübeyde Hanımla 1870 veya 1871'de evlenince, Babası Kızıl Ahmed Efendi'nin Selanik Subaşı Mahallesi'ndeki evinden ayrılarak Koca Kasım Paşa Mahallesi'nde kiralandığı bu eve eşi ile birlikte yerleşmiştir. Mustafa Kemal, bu evlilikten doğacak olan altı çocuktan dördüncüsü olarak, bu evde dünyaya geldi.

Ev o zamanlar, etrafı yüksek duvarlarla çevrili olup, harem ve selamlığı olan üç katlı, klasik, çıkartmalı bir evdi. Dış yüzü sıva üzerine pembe boyalı olup, alt pencerelerine demir, üst pencerelerine de ahşap kafesler yapılmıştır. Küçük Mustafa, bu evin ikinci katındaki sol tarafa düşen ocaklı odada doğmuştur. Ali Rıza Efendi'nin ölümü üzerine geç yaşında dul kalan Zübeyde Hanım, küçük oğlu Mustafa ve kızları Makbule ve Naciye ile birlikte biraz da geçim masraflarını hafifletmek üzere, bu pembe evden taşınmışlar ve yanındaki daha küçük bir eve geçmişlerdir. Zaman zaman kardeşi Hüseyin Ağa'nın Langaza'daki çiftliğine de giden Zübeyde Hanım, Ragıp Bey'le ikinci evliliğini işte bu küçük evde yapmıştır. Mustafa Kemal, hem Manastır İdadisi, hem de İstanbul Harp Okulu'nda öğrenimine devam ettiği sıralarda Selanik'teki tatillerini bu evde kardeşiyle birlikte geçirmiştir.

1902'de Harp Okulu'nu, 1905'te de Harp Akademisini bitirerek değişik yerlerde

129 - A. Güler, "Mustafa Kemal'i Atatürk Yapan Süreçte Aile Çevresi İle İlk ve Orta Öğrenim Yaşantısının Rolü", **Atatürk Haftası Armağanı**, Genkur. ATASE. Başkanlığı Yayınları, 10 Kasım 1998, s. 54.

görev yapan Mustafa Kemal, İkinci Meşrutiyet'in ilanından önce, 13 Ekim 1907'de Selanik'teki 3 ncü Ordu Karargahı'nda görevlendirildikten sonra, buradayken 7 Mart 1908 tarihinde doğduğu evi satın alarak ailesi ile birlikte buraya yerleşmiştir. Şam'da kurduğu "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"nin Selanik'teki faaliyetleri ile birçok siyasi toplantı bu evde yapılmıştır. Trablusgarp'taki görev ve Balkan Harbi'nin patlak vermesi ile birlikte Selanik'ten ayrılan Mustafa Kemal ve aile için artık yeni bir dönem başlayacaktır. Balkan Harbi'nden sonra kızı Makbule ile birlikte birçok Rumelili Türk ailesi gibi İstanbul'a göçen Zübeyde Hanım, Milli Mücadele yıllarında da Ankara'ya gelecektir.

Atatürk'ün doğduğu ev Lozan Antlaşması ve Mübadele esasları çerçevesinde Yunan Hükümeti'ne geçmiş, Yunan Hükümeti de evi Yunanlı bir aileye vermiştir. Cumhuriyet'in Onuncu Yılı (29 Ekim 1933) dolayısıyla Selanik Belediyesi, Türk-Yunan dostluğu ve Balkan Konferansı'nın bir hatırası olarak, Atatürk'ün doğduğu evin çift kanatlı kapısının sağ köşesine mermer bir plaka yerleştirmiş, Türkçe, Yunanca ve Fransızca olarak, "*Türk Milletinin büyük müceddidi ve Balkan İttihadı'nın müzahiri Gazi Mustafa Kemal burada dünyaya gelmiştir. İş bu levha Türkiye Cumhuriyeti'nin Onuncu Yıldönümü münasebetiyle konulmuştur. Selanik, 29 Birinciteşrin 1933*" yazılmıştır. Bu plaka 4 Kasım 1933'te törenle yerine konulmuştur.

Selanik Belediyesi, daha sonra bu evin Yunanlı sahiplerinden satın alınarak Atatürk'e

hediye edilmesini kararlaştırmış, ev ancak 19 Şubat 1937'de boşaltılabilmüş ve anahtarları Selanik Başkonsolosluğumuza teslim edilmiştir. Bu olaydan sonra evin bakımı Selanik'teki Türk Konsolosluğuna verilmiş ve evin zemin katında sonradan açılan dükkanlar kaldırılarak eski şekline getirilmiş, eski sahiplerince sarıya boyanan ev yine pembe renkle boyanmış, çatısı aktarılarak onarılmıştır. 1950'de daha geniş çapta onarım gören Atatürk Evi'nin müze olarak düzenlenmesi düşünülmüş, bu maksatla Prof. Dr. Enver Ziya Karal ve eşi Fatma Karal görevlendirilmiştir. Gerekli eşya İstanbul Dolmabahçe ve Topkapı Saraylarından seçilerek Selanik'e gönderilmiştir. Böylece, bütün odaları aslına uygun olarak düzenlenen Müze Ev, 10 Kasım 1953 tarihinde, Atatürk'ün Etnografya Müzesi'nde bulunan naşlarının Anıtkabir'e nakledildiği gün törenle ziyaret açılmıştır. Atatürk Evi 1981'de tekrar onarım geçirmiştir.¹³⁰

Ekim 1998'de Makedonya'ya Yunanistan üzerinden yaptığımız seyahat sırasında Gazi Üniversitesi'nin değerli öğretim üyeleri ile birlikte Selanik'te "Atatürk Evi"ni görüp,

130 - Bu evle ilgili olarak bakınız: F. R. Unat, "Selanik'te Atatürk Evinin Tarihçesi Hakkında Araştırmalar", **VI. Türk Tarih Kongresi (Ankara 20-26 Ekim 1961) Bildirileri**, Ankara, 1967, s. 561-567. E. Z. Karal, "Atatürk'ün Selanik'teki Evi", **Atatürk ve Devrim**, Ankara, 1998, s. 201-207. Bu çalışma, eşi ile birlikte evin yeniden düzenlenmesi çalışmalarını gerçekleştiren merhum Enver Ziya Karal'ın bu düzenleme ile ilgili raporudur. **Atatürk Evi Broşürü**, Tanburacı Matbaacılık Ticaret A.Ş. (Kapağı ile birlikte toplam sekiz sahife olan ve İngilizce, Türkçe hazırlanan bu broşür, Evi ziyaret edenlere Konsolosluk görevlileri tarafından hediye edilmektedir. İstanbul Ticaret Odası tarafından bastırıldığı belirtilen broşürde Atatürk'ün biyografisi ile ilgili bazı önemli eksikliklerin olduğunu da ifade edelim.)

KARAMANLI SARI PAŞA

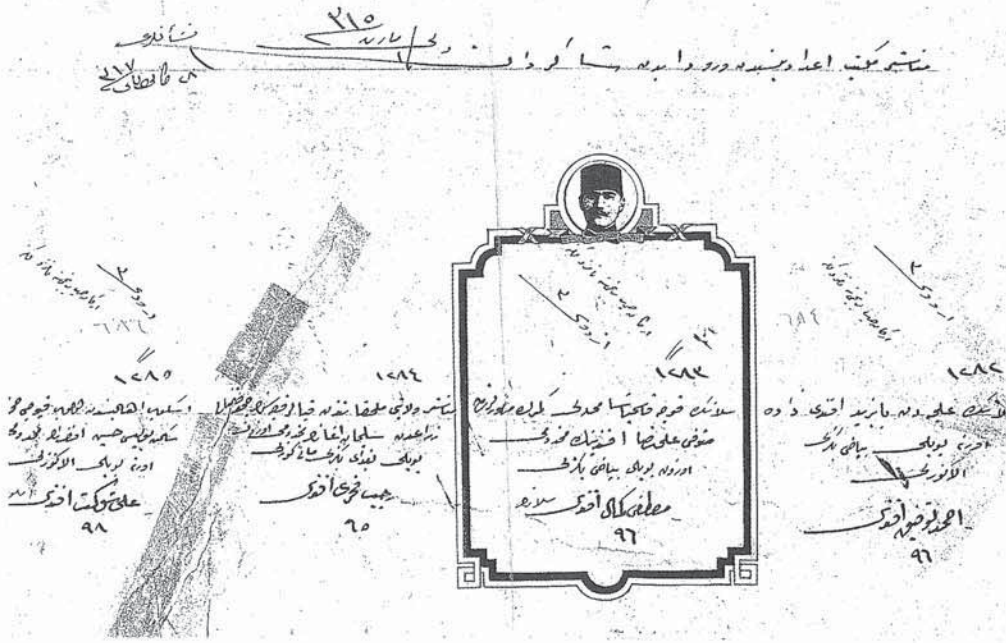

gezmek imkanı bulduk. Konsolosluk görevleri bizi çok sıcak karşılayarak, bahçeye aldılar ve onar kişilik gruplar halinde evi gezdirdiler. Evin bahçesi çok güzel düzenlenmiş, bir de üzerinde narları da olan çok güzel bir nar ağacı bulunmaktaydı. Kim bilir belki küçük Mustafa bu ağaçtan nar koparmak için kaç kere düşmüş... Onun gölgesinde geleceğe ilişkin ne hayaller kurmuştu... Ev, bahçe girişinden sağ taraftaki tuvaleti, kiler olarak kullanılan alt katı, birinci kattaki mutfak, ikinci kattaki banyosu, her iki kattaki salon ve odaları ile şirin bir Türk evi... Üst katta Anıtkabir Müzesi'nden alınarak teşhire sunulan Atatürk'ün giyim eşyaları ve zemindeki Atatürk Kitaplığı gezenleri ayrıca duygulandırmakta ve derin düşüncelere sevk etmektedir.

Selanik'teki Atatürk Evi'nin aslına uygun olan bir benzerinin Ankara Atatürk Orman Çiftliği'nde de bulunduğunu belirtelim. Çiftlikte, Atatürk'ün 100. Doğum Yılı Kutlamaları çerçevesinde düşünülen bu evin temeli 19 Mayıs 1981 günü atılmış ve ev 10 Kasım 1981 tarihinde bitirilerek ziyarete açılmıştır.

DOĞUM TARİHİ

Küçük Mustafa, Rumi 1296 senesinde Selanik'te Koca Kasım Paşa Mahallesi Islahhane Caddesi'nde bugün müze olan, yukarıda ayrıntılı bir şekilde tanıttığımız üç katlı evde dünyaya geldi. Her büyük devlet adamının doğum tarihinde görülen (ay ve gün daha çok olmak üzere) tutarsızlık ve belirsizlikler Atatürk'ün doğum tarihi ile ilgili olarak da söz konusudur. Atatürk'ün doğum tarihi yıl olarak bazı araştırmalarda 1880, bazılarındaki da 1881 olarak yer alırken; doğumunun hangi ay ve hangi gün olduğu konusunda da farklılıklar hala sürdürülmektedir. Yaygın olarak tekrarlanan yanlış tarihler şunlardır: 23 Aralık 1880, 13 Mart 1881, 19 Mayıs 1881.¹³¹

131 - Atatürk'ün biyografisindeki diğer bazı tarihler ve doğum tarihi ile ilgili olarak yapılan tartışmaların tamamı için şu çalışmalara bakınız: S. Borak, **Atatürk**, İstanbul, 1973, s. 11, not: 1. S. Borak, "Atatürk'ün Biyografisinde Yapılan Yanlışlar", **AAM. D.**, C: I., sayı: 1 (Kasım 1984), s. 277-285. M. Balcıoğlu, "Atatürk'ün Biyografisine Katkı", **AAM. D.**, C: XIII., sayı: 38 (Temmuz 1997), s. 539-581. M. Balcıoğlu, bu makalesinde S. Borak'ın ilgili makalesindeki bazı yanlışları düzeltilmiştir. M. Balcıoğlu, "Atatürk'ün Doğum Tarihi Üzerine", **Türk Tarihçiliği ve Prof. Dr. Aydın Taneri Armağanı**, Ocak yayınları, Ankara, 1998, s. 281-284. Sayın Balcıoğlu, bu çalışmasında Atatürk'ün doğum yılını doğru olarak açıklığa kavuşturmuş, ay ve gün olarak yapılan yanlışları ortaya koymuş fakat, bir öneri getirmemiştir.

Mustafa Kemal'in doğum yılı olarak bilinen Rumi 1296 tarihini tespit eden ve elimizde mevcut en eski belge, **Kara Harp Okulu Arşivi**'nde bulunan Mustafa Kemal'in Harp Okulu Künye Defteri'ndeki kayıttır. "Çiçek Künye"de denilen bu kayıtlarda her öğrencinin künye bilgileri altında Rumi olarak doğum yılları yazılmıştır. Burada Mustafa Kemal'in doğumu "96" olarak yazılıdır.¹³²

Atatürk'ün çocukluk ve okul arkadaşı Eski Ankara Belediye Başkanı ve Bilecik Milletvekili Asaf İlbay da 1296 tarihini doğrulamaktadır. "Atatürk'ün Hususi Hayatı" başlığı altında yayınlanan anılarında Asaf İlbay bu konuda şunları söylüyor: "Aynı semtin çocukları idik. Evlerimiz birbirinden yüz metre mesafede bulunuyordu. Ailelerimiz komşuluk yüzünden tanışık idiler. Bu sebeple ağabeyim Eşref Bey ve ben Mustafa Efendi ile görüşürdük. Ağabeyimle bir yaşta oldukları için daha çok kaynaşmışlardı. Ben onlardan iki yaş küçük idim. Mustafa'nın ve Eşref'in doğum tarihi 1296, benimki 1298 idi..."¹³³

Atatürk'ün sağlığında soyadının kabulünden (24 Kasım 1934) sonra düzenlenen nüfus cüzdanında doğum yılı olarak Miladi 1881 tarihi tespit edilmiş bulunmaktadır. Rumi 1296 yılının sadece 20 Kanunuevvel ile 28 Şubat tarihleri arasındaki günleri, Miladi 1881 yılının 01 Ocak ile 12 Mart tarihleri arasına tekabül ettiğine göre,¹³⁴ Mustafa Kemal bu tarihler arasındaki her hangi bir günde doğmuş olmalıdır. Bu gün hangisi olabilir? Şüphesiz bu tarihin tespitinde en sağlam anlatımları ve resmi belgelere göre tespit edilebilen yukarıdaki tarihler arasındaki günleri işaret edenleri ele almak gerekir. Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım 1922 yılında Enver Behnan Şapolyo'ya bu konuda şunları anlatmıştır: "O zamanki Hamidiye kağıtlarına gün ve ay yazılmaz, yalnız yıl yazılırdı. Ben oğlum Mustafa'yı 'Erbain Soğukları' devam ederken doğurdum. Bu, doğum benim aklımda kaldığına göre 23 Kanunuevvel 1296 tarihine düşmektedir."¹³⁵

"Erbain Soğukları" 22 Aralık'tan 31 Ocak'a kadar süren 40 günlük kışın en soğuk günlerinde esen şiddetli rüzgarlar için kullanılan addır.¹³⁶ Bu durumda Zübeyde Hanım'ın verdiği tarih olan Rumi 23 Kanunuevvel 1296 tarihi, hem anlatımındaki esaslara, hem

132 - Kara Harp Okulu Arşivi, **Künye Defteri, No: 21**.

133 - A. İlbay, "Atatürk'ün Hususi Hayatı", **Tan Gazetesi**, 10 Haziran 1949.

134 - G. A. Muhtar Paşa, **Takvimü's-Sinin**, Hazırlayan: Y. Dağlı-H. Pehlivanlı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1993, s. 287-289.

135 - E. B. Şapolyo, a. g. e., s. 16-17

136 - M. Erenli, Atatürk I. Vatan ve Hürriyet, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul, 1981, s. 17.

 NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI No: 993.814 :: B. No. 51 otuz iki sayfadır. 		Aile ismi, yeri İlahap ve göhrüli <i>Atatürk</i>
Adı	<i>Kemal</i>	
Babasının adı	<i>Ölmüş Ali Rıza</i>	
Anasının adı	<i>Ölmüş Zübeyde</i>	
Doğum yeri	<i>Selçuk</i>	
Doğum tarihi	<i>1881</i>	

NÜFUS KÂĞIDI 993814 numaralı nüfus kâğıdı — Aile ismi: Atatürk. Adı: Kemal. Doğum tarihi: 1881... Bu nüfus

de resmi kayıtlardaki tarihlere uymaktadır. Bu tarih Miladi 04 Ocak 1881 Salı günüdür.¹³⁷

Şu halde Mustafa Kemal Atatürk'ün doğum tarihini 4 Ocak 1881 Salı günü olarak kabul etmek mümkündür. Onun, İngiliz Büyükelçiliği'nin kutlama için sorması üzerine, "bu bir 19 Mayıs günü niçin olmasın?" demesi ve bu tarihin bildirilmesi, tamamen "mecazi" bir anlam ifade eder. Eğer bu tarih gün ve ay olarak kabul edilirse, Atatürk'ün doğum yılının değişmesi gerekir. Çünkü, 19 Mayıs 1881 tarihi, Rumi 07 Mayıs 1297 tarihine takebül etmektedir.¹³⁸

"MUSTAFA KEMAL" ADI VE "ATATÜRK" SOYADI

Ali Rıza Efendi ile Zübeyde Hanım'ın Fatma, Ömer ve Ahmet isimli üç çocuktan sonra, dünyaya gelen dördüncü çocuklarına "MUSTAFA" adını verdiler. İleride Türk milletinin kaderini değiştirecek olan Mustafa'ya bu ismin niçin ve nasıl verildiğini, kardeşi Makbule Hanım anılarında şu şekilde anlatmaktadır: "Ağabeyime isim koymak için bütün hısımlar ve akraba toplanmışlar. Bir çok adlar söylemişler. Fakat babam bunların hiç birini

137 - G. A. Muhtar Paşa, a. g. e., s. 287. Ş. S. Aydemir, **Tek Adam Mustafa Kemal, C: I., (1881-1919)**, 8. Baskı, İstanbul, 1981, s. 29. M. Erenli de bu tarihi tespit etmiştir. Yukarıda zikredilen eserine bakınız.

138 - G. A. Muhtar Paşa, a. g. e., s. 290.

beğenmeyerek, ağabeyimin adını MUSTAFA koymuş... Bunun sebebi de babam küçükken kardeşi Mustafa'nın salıncağını sallarken onu düşürüp ölümüne sebep olmuş... Kardeşinin hatırasını yaşatmak için ağabeyime MUSTAFA adını koymuştur. Bu suretle kulağına MUSTAFA okumuşlar... Ağabeyim kundakta iken çok sakin imiş. Çok ağlamazmış..."¹³⁹

Görüldüğü gibi, küçük Mustafa adını tamamen Türk geleneklerine uygun olarak almış, milli ve manevi motiflerle süslü bir ad verme töreni yapılmıştır.

"KEMAL" adı ise adeta kişiliğini yansıtan bir isim olarak öğretmeni tarafından kendisine verilmiştir. Selanik Askeri Rüştiyesi'nde öğrenci olduğu sırada, zekası, bilhassa matematik dersinde gösterdiği kabiliyet, öğretmenin dikkatini çekti. Adı Mustafa olan matematik öğretmeni, "oğlum, senin adın Mustafa, benim de. Bu böyle olmayacak. Arada bir fark bulunmalı. Bundan sonra senin adın 'MUSTAFA KEMAL' olsun" dedi.¹⁴⁰

Bu şekilde onun kendisinden ve öteki öğrencilerinden farklı ve üstün durumunu tespit etmiş, ayrıca ona, daha iyiye, daha güzele doğru gitmek için sürekli bir teşvik nedeni sağlamıştır. Prof. Dr. Yahya Akyüz'e göre, "bu çok önemli tarihi olayı, Mustafa Kemal'i sürekli olarak daha büyük başarı ve faziletler peşinde koşmaya iten bir etmen olarak değerlendirmek gerekir."¹⁴¹

Bilindiği gibi, 1934 yılında çıkartılan 2525 Sayılı kanunla, her Türk'ün bir soyadı taşıması mecburi hale getirildi. Soyadı Kanunu, Büyük Millet Meclisi'nce kabul ve Resmi Gazete ile yayınlanıp ilan edildikten sonra, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal için de bir soyadı almak gerekti. Fakat Gazi Mustafa Kemal'e verilecek soyadı ne olmalıydı.

Bu hususta gerek "Atatürk'ün sofrası"nda ve gerek Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu'nda ona layık bir soyadı bulmak için, bazı ileri gelen dil ve tarihçilerin de katılımıyla, toplantılar yapılmış, bazı isimler tespit edilmiştir. Tespit edilen isimler şunlardı: "Etel-Etil, Etealp, Korkut, Arız, Ulaş, Yazır, Emen, Çoğuş, Salır, Begit, Ergin, Tokuş, Beşe."¹⁴²

139 - E. B. Şapolyo, a. g. e., s. 27.

140 - E. B. Şapolyo, a. g. e., s. 39.

141 - Y. Akyüz, "Atatürk ve Öğretmenler", **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, s. 28.

142 - Bu isimlerin anlamları ve nereden alındıkları konusunda bakınız: M. Ş. Ülkütaşır, "Atatürk'e Bu Soyadı Nasıl Verildi ve Bunu Kim Buldu?", **Milli Kültür D.**, C: II., sayı: 6-7-8 (Kasım, Aralık 1980-Ocak 1981), s. 6.

Bu isimler, Atatürk'e arz edilmiş ve Atatürk'ün "arkadaşlarla bir kere konuşalım" demesi üzerine ikinci bir görüşmeye bırakılmıştır. Çankaya'da yapılan son toplantıda, CHP Genel Sekreteri (sonradan Milli Eğitim Bakanı) Saffet Arıkan'ın bir yazısında kullandığı söylenen "Türkata", "Türkatası" gibi iki ad da kendisine arz edilmiş, fakat Atatürk'ün, "bir de arkadaşlar, ne buyururlar, bakalım" demesi üzerine Konya Milletvekili rahmetli Naim Hazım Onat Bey, "müsaade buyurulur mu Paşam?" diye söz istemiş, Atatürk de "arkadaşlar lütfen hocamızı dinleyelim", diyerek sözü Onat'a bırakmıştır.

Naim Hazım Bey, Türk Dil Kurumu'nda da çalışmış, Türkçeyi-Osmanlıca'yı çok iyi bilen, her iki alanın gramer ve sentaks kurallarını gerçekten kavramış bir şahsiyetti. Naim Bey, bu husustaki düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

"Türkata, Türkatası gerek yazılışta, gerek söylenişte bana biraz tuhaf geliyor. Arkadaşlar biliyorsunuz, tarihimizde bir 'Atabey' sözü, ünvanı vardır. Anlamı da, yine biliyorsunuz: Beyin, emirin, şehzadenin hatta hükümdarın ilimde, idarede, askerlikte mürebbisi, müşaviri, hocası demektir. Atabey, kullanılmış, tarihe geçmiş bir ünvan-ı resmidir. Bu ünvanı taşıyan bir çok Türk büyüğü vardır. Binaenaleyh biz de, Türk'e her alanda atalık etmiş, Türklüğü kurtarmış, istiklaline kavuşmuş olan büyük Gazimize 'ATATÜRK' diyelim, bu soyadını verelim. Bu bana, şivemize de daha munis, daha uygun gibi geliyor."

Gazi, Naim Hazım Onat'ın açıklamasını daha yerinde bulmuş, hatta ona teşekkür etmiş, böylece "ATATÜRK" soyadı üzerinde oy birliği ile durulmuştur. Bundan sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na şu üç maddelik kanun teklifi verilmiştir.

"Cumhurreisi Gazi Mustafa Kemal'e "Atatürk" Soyadının Verilmesi Hakkında Kanun

Madde 1. Kemal öz adlı (öz adı Kemal olan) Cumhurreisimize "ATATÜRK" soyadı verilmiştir.

Madde 2. Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3. Bu kanun, Büyük Millet Meclisi tarafından icra olunur."

Kanun, T.B.M.M.'nin 24 Kasım 1934 tarihli toplantısında oy birliği ile kabul edilmiş ve 2587 numara ile tespit olunmuştur. Bu kanun, usulü gereğince 27 Kasım 1934 tarihli Resmi Gazete ile de "neşr ve ilan" edilmiştir.¹⁴³

143 - M. Ş. Ülkütaşır, a. g. m., s. 6-7

Mustafa Kemal, "Atatürk" soyadı ile Türk tarihine dayanmaktadır. Soyadına kaynaklık eden "Atabey" ünvanı Selçuklu devri Türk devletlerinde yaygın olarak kullanılan bir unvan olup, "Atabeylik" de, Türk devlet geleneği ve hayatında yer alan önemli bir Türk kurumudur. Tarihi Türk milli kültürünün derin izlerini taşıyan bu soyadındaki "Türk" adı da onu "milli bir lider" ve Türk milletinin en önemli "ortak paydası" haline getirmektedir.

KARDEŞLERİ

1839 doğumlu Ali Rıza Efendi, 1857 doğumlu Zübeyde Hanım'la 1870 veya 1871'de evlendi. Altı çocukları oldu: **Fatma** (1871/1872-1875), **Ahmet** (1874-1883), **Ömer** (1875-1883), **Mustafa** (Kemal Atatürk) (1881-1938), **Makbule** (Boysan, Atadan) (1885-1956) ve **Naciye** (1889-1901). Kardeşlerinden Fatma dört, Ahmet dokuz, Ömer sekiz yaşlarında, o senelerde Rumeli'yi kasıp kavuran salgın kuşpalazı (difteri) hastalığından çocuk yaşlarında öldüler. En küçükleri Naciye oniki yaşında hayata gözlerini kapadı.

Atatürk, Selanik Askeri Rüştiyesi'nden itibaren Hayatı boyunca dostlukları ve arkadaşlıkları devam etmiş olan Fuat Bulca'ya bir gün şöyle demişti: "*Kardeşlerim arasında en sevdiğim Naciye'ydi. Çocuk yaşının üstünde hisli, duygulu ve öğrenmeye meraklıydı. Ben Harbiye'ye giderken kitaplarımı istemişti. Annemden onu okutmasını istemiştim. Ne ablam Fatma'yı, ne ağabeylerim Ahmet ve Ömer'i hatırlayamıyorum. Son ikisi aynı yıl, 1883'te ben iki yaşında iken ölmüşler. Naciye, annem gibi sarışın, mavi gözlü, duru beyaz tenli idi. Tipik bir Yörük kıızıydı. Makbule'ye hiç benzemezdi.*"¹⁴⁴

144 - C. Kutay, **Atatürk Olmasaydı?**, s. 3. F. R. Unat, "Atatürk'ün Ailesi Efradı ve Kendisine Karabet Dereceleri", s. 737. Kardeşlerin ölümüne sebep olan hastalık bazı kaynaklarda "çiçek" hastalığı olarak zikredilmektedir. Ö. Sami Coşar, a. g. e. C: I., s. 41.

